

Odstraňovanie bariér na ceste k životu bez diskriminácie

Bezbariérovosť dôležitá pre všetkých

S pretrvávajúcimi i novovzniknutými bariérami v prostredí sa musia boriť nielen ľudia s telesným, zdravotným či zmyslovým postihnutím, ale aj rodičia s malými deťmi v kočíkoch, tehotné ženy, cestujúci s objemnou batožinou a seniori. Bezbariérovosť by sa teda mala chápať nie ako náhradné riešenie pre skupiny telesne a zdravotne postihnutých, ale ako riešenie, ktoré prináša výhody, viac bezpečnosti a komfort všetkým ľuďom pohybujúcim sa v prostredí.

Zásadami a spôsobmi, ktoré treba presadzovať a uskutočniť na dosiahnutie bezbariérovosti sa zaoberá projekt Slovenského zväzu telesne postihnutých „Eliminácia bariér v prostredí ako cesta k nediskriminácii“. Pravidlami, ktoré sú potrebné pri budovaní prostredia vhodného pre všetkých, sa zaoberá aj publikácia „Prostredie bez bariér“, ktorú napísali autorky Ing. arch. Lea Rollová, PhD. a Ing. arch. Zuzana Čerešňová, PhD., ktoré v 1. časti svojej publikácie uvádzajú:

„Podľa európskych štatistík v krajinách EÚ žije 127 miliónov ľudí, ktorí majú obmedzenú mobilitu a orientáciu, alebo nedokážu vykonávať rôzne aktivity. V súvislosti s prognózami o starnutí obyvateľstva sa bude percento ľudí s poruchami pohybu a orientácie zvyšovať. Podľa údajov Európskeho štatistického úradu, sa v krajinách EÚ do roku 2050 predpokladá nárast počtu obyvateľov starších ako 65 rokov z terajších 17 na 30 percent“.

Aj takéto skutočnosti viedli architektov k tzv. univerzálnemu navrhovaniu stavieb. A tiež priviedli aj Radu Európy k prijatiu rezolúcie, v ktorej odporúčajú vládám členských štátov EÚ univerzálne navrhovanie pre všetkých, o čom sa bližšie píše aj v uvedenej brožúre „Prostredie bez bariér“, ktorú v tomto roku vydalo Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania CEDA, pri Fakulte architektúry Slovenskej technickej univerzity v Bratislave. Pri tvorbe publikácie autorky spolupracovali so Slovenským zväzom telesne postihnutých (SZTP). Vydanie publikácie finančne podporil Úrad vlády SR v rámci Akčného plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie.

Nemožno nepripomenúť, že na Slovensku snáď ani nie je také mesto a ani taká obec, kde by sa človek nestretol so starými, ťažko odstrániteľnými bariérami, ktoré však vážne obmedzujú dostupnosť cieľových objektov zdravotne a telesne postihnutým občanom pohybujúcim sa najmä na invalidných vozíkoch a chodiacich o barľách. Ide tu však nielen o architektonické bariéry obmedzujúce pohyb ľudí, ale súčasne aj o obmedzenie účasti najmä ťažko telesne postihnutých a zdravotne postihnutých na spoločenskom živote, vrátane ich obmedzenej možnosti zapojiť sa do pracovného procesu. To často pre telesne a ťažko telesne, aj zdravotne postihnutého človeka reálne znamená aj celý život byť trvale nezamestnaným. Aj preto SZTP v septembri minulého roku začal uskutočňovať (taktiež s podporou Úradu vlády SR) už spomenutý projekt „Eliminácia

Účastníci workshopu Slovenského zväzu telesne postihnutých, ktorý sa uskutočnil tohto roku v Bratislave.

Ing. Monika Vrábľová, predsedníčka SZTP a Olga Bohuslavová riaditeľka Republikového centra, SZTP.

bariér v prostredí ako cesta k nediskriminácii“, s cieľom zvýšiť informovanosť občanov s telesným a ťažkým telesným postihnutím aj o tom, ako je možné predchádzať rôznym formám diskriminácie a ostatným prejavom intolerancie, ktoré často pramenia i z neprístupnosti prostredia. Ďalším cieľom tohto projektu je zvýšiť právne povedomie osôb s telesným a ťažkým telesným postihnutím v oblasti boja proti diskriminácii vyplývajúcej z neprístupnosti prostredia, ako aj naučiť ľudí uplatňovať v praxi základné zásady pri podávaní sťažností na kompetentné úrady v súvislosti s bariérami, neprístupnosťou i diskrimináciou. Súčasťou projektu boli **tri workshopy**, ktoré sa uskutočnili v **Kremnici, tohto roku v Bratislave** a na **Zemplínskej šírave**, ako aj vydanie informačného letáku s názvom „**Stručný sprievodca univerzálnym dizajnom**“, ktorý bol, spolu s uvedenou príručkou, určený stovkám účastníkov workshopov, ale aj ďalším členom SZTP i širšej verejnosti. Spomenutá publikácia, aj leták má tiež

v praxi podporiť uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k osobám s telesným a ťažkým telesným postihnutím, najmä v rovine prístupnosti prostredia.

Na workshopoch účastníkov informovali lektorky – odborníčky nielen z Výskumného a školiaceho centra bezbariérového navrhovania CEDA pri Fakulte architektúry Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, ale aj odborníčka z oblasti legislatívy, **JUDr. Jana Trojanová** zo Slovenského národného strediska pre ľudské práva, ktorá prítomným poskytla užitočné informácie o antidiskriminačnej legislatíve týkajúcej sa aj problému (ne) prístupnosti, s ktorým sa bežný človek stretáva v každodennom živote.

Podujatie, ktoré vyvrcholilo bohatou diskusiou na tému univerzálny dizajn a jeho význam vo vzťahu k osobám s telesným a ťažkým telesným postihnutím, viedla a moderovala **Ing. Monika Vráblová**, predsedníčka SZTP. Na jednom z tohtoročných workshopov SZTP nechýbala ani Humanita zastupujúc Slovenskú humanitnú radu. Vznikla tak aj príležitosť priniesť čitateľom Humanity postrehy o tom, ako čeliť bariéram nielen v prostredí, ale aj, ako sa postaviť proti diskriminácii, s ktorou treba skončiť.

Margita Škrabáľková
Snímky: autorka

Princípy bezbariérového riešenia

Navrhovanie pre všetkých

-Učím študentov Fakulty architektúry Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, budúcich projektantov stavieb a prostredia, aby navrhovali a tvorili prostredie bez bariér. Nazývame to univerzálne navrhovanie. Tento pojem je potrebný z toho dôvodu, aby ľudia vedeli, že navrhujeme nielen pre určitú skupinu ľudí, ale tak, aby navrhnuté riešenia boli naozaj univerzálne a vyhovovali všetkým. Je to tvorba prostredia, ktoré je užívateľné, prístupné a bezpečné pre všetkých, povedala v úvode svojho príspevku Ing. arch. Zuzana Čerešňová, PhD.

Ing. arch. Zuzana Čerešňová, PhD., výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania CEDA.

-Pole pôsobenia univerzálneho navrhovania je veľmi široké. Všetky časti prostredia, s ktorým sa stretávame, musia byť navrhované tak, aby vyhovovalo všetkým ľuďom v čo najväčšej možnej miere. Univerzálne navrhovanie vzniklo v Spojených štátoch amerických, preto sa môžete stretnúť aj s anglickým pojmom **Universal Design**. V Európe sa časejšie používa pojem **Navrhovanie pre všetkých (Design for All)** a tento pojem sa používa aj na Slovensku. Tiež sa možno stretnúť s pojmom **Inclusiv Design**, čiže navrhovanie, ktoré zahrnuje využiteľnosť pre všetky osoby, ktoré z prostredia nikoho nevyčleňuje, vyhovujúco akceptuje požiadavky všetkých ľudí. Poznáme aj pojem **Friendly Design**, čiže ústretové navrhovanie.

Každý človek má právo sa vzdelávať, byť zamestna-

ný, má právo zúčastňovať sa na rôznych aktivitách. Preto sa univerzálne navrhovanie používa pre všetky verejne prístupné budovy, ktoré musia byť prístupné nielen bežným užívateľom, ale aj osobám s obmedzením pohybu a orientácie. Z toho vyplýva, že sa nemáme snažiť vytvárať špeciálne, osobitné priestory, ale máme umožniť všetkým ľuďom využívať prostredie rovnocenne.

Preto rada Európy v roku 2007 vydala odporúčania, kde sa píše: „Rada Európy odporúča vládam, aby akceptovali univerzálne navrhovanie ako filozofiu a stratégiu architektonickej a urbanistickej tvorby podporujúcej realizáciu plnohodnotného občianstva a nezávislého života všetkých ľudí vrátane ľudí so zdravotným postihnutím“. V tomto dokumente je zakotvená podmienka inklúzie, čiže integrácie všetkých ľudí do spoločnosti, čo znamená, že všetci ľudia majú právo na plnohodnotný život a to sa, bez bezbariérového prostredia, nedá realizovať. Preto sa snažíme aj študentov architektúry presvedčiť o tom, že prostredie naozaj musia navrhovať v týchto súvislostiach a už v projekte sa musia vzniku bariér vyhnúť.

Čo možno žiadať od tvorcov prostredia

Aj v platnej vyhláske je zakotvené, že všetky budovy, ktoré slúžia verejnosti, musia byť bezbariérové a to v časti, ktorá je určená pre verejnosť. To znamená, že pri navrhovaní priestorov musia architekti vychádzať z priestorových nárokov ľudí na vozíku, pretože tí majú najväčšie priestorové nároky. To však nie je všetko. Musíme zohľadňovať aj nároky ľudí, ktorí majú zmyslové postihnutia tak, aby bolo prostredie bezpečné a istým spôsobom vnímateľné aj pre osoby, ktoré majú zhoršený zrak alebo sú úplne nevidiace alebo majú kombinované postihnutie.

Vonkajšie plochy

Chodníky, námestia, pešie zóny a ostatné verejné plochy musia umožňovať bezpečný a plynulý pohyb všetkým užívateľom. **Je veľmi dôležité, aby chodníky boli široké aspoň 1,5 metra.** Už vieme, že aj podľa zákona o cestnej premávke, vozidlá nesmú parkovať tak, aby túto šírku chodníka zužovali, ináč vodičom za takto nesprávne zaparkované vozidlá hrozí pokuta, pretože chodníky sú pre chodcov.

Chodníkov, kde sotva zostáva miesto na pohyb ľudí na invalidnom vozíku, je stále na Slovensku veľa.

Je dôležité si uvedomiť, že nad chodníkom nesmú vyčnievať rôzne predmety, ktoré by nejakým spôsobom ohrozovali chodcov. Veľakrát sa stáva, že nebezpečne sú umiestnené aj dopravné značky alebo do pešej komunikácie vyčnievajú rôzne nepatričné predmety. Ľudia, ktorí majú slabší zrak, si ich nemusia všimnúť a tak môžu byť ohrození. Vždy treba skontrolovať, či je dodržaná požadovaná šírka chodníka a či **do výšky 2,20 metra nič na chodníku nebráni chodcovi v pohybe** a vo výhľade. Dôležitý je aj povrch chodníkov. Určite si už každý všimol, ako sa človeku chodí po rôznych povrchoch a ako sa chodí človeku, ak sú v chodníkoch veľké škáry medzi jednotlivými dlažbami. Je veľmi dôleži-

Nepatričné predmety na chodníku sú vážnou prekážkou pohybu ľudí na invalidnom vozíku.

Prekážkami pohybu su aj časté veľké škáry na chodníkoch.

Ideálne vhodný chodník na pohyb pre všetkých užívateľov.

té, aby bol povrch chodníka nešmyklavý a bez veľkých škár. Dôležitý je aj sklon chodníkov. To si vlastne môžeme veľmi dobre všímať v zimnom období. Aj zdravý človek, keď sa pohybuje po chodníku, ktorý má čo len mierny sklon, má problém udržať si rovnováhu. Čiže, nielen s vozíkom sa ťažko človek pohybuje na chodníku, ktorý má aj mierny sklon. Aj povrch, aj sklon chodníka musí byť bezpečný. Ak máme terén, kde sa to nedá docieľiť (napríklad, v Banskej Štiavnici), tam musíme uvažovať nad bezbariérovou trasou.

Tu je dôležité, aby predovšetkým mesto vytipovalo dôležité budovy, ktoré treba umiestniť na tejto trase. Sú to najmä zdravotnícke, kultúrne, školské zariadenia, ubytovacie centrá a reštauračné zariadenia. Tie najdôležitejšie budovy treba bezbariérovo sprístupniť trasou. Trasa alebo komunikačná sieť sa musí naozaj vytvoriť v spolupráci s odborníkmi a vytipovať terén a sklon trasy tak, aby tieto budovy boli naozaj každému sprístupnené. Je to dôležité v takých mestách, kde je terén veľmi komplikovaný. V mestách, ktoré majú nekomplikovaný, prijateľný terén, tam treba rátať s tým, že musí byť bezbariérové celé prostredie. Bezbariérová trasa sa môže vytvárať aj v turistickom prostredí. Odporúčame, aby sa takéto trasy vytvárali čo najviac. V zahraničí sa možno stretnúť s bezbariérovými turistickými trasami. Aj vo Vysokých Tatrách však sú už také trasy, o ktorých možno povedať, že sú bezbariérovo sprístupnené a vhodné aj pre osoby na invalidnom vozíku. Bezbariérová trasa v turistickom prostredí je väčšinou vytvorená pomocou spevneného dreveného povrchu chodníkov. Dôležité je, aby tieto chodníky mali zdvihnuté okraje, aby nedošlo k vybočeniu vozíkov. Aj pre osoby, ktoré sa pohybujú so slepeckou palicou, sú vyvýšené okraje veľmi dôležité. Umiestnenie takýchto lávok v leso-parkoch s vyvýšenými okrajmi a so zábradlím je veľmi dôležité aj pre bezpečnosť osôb na vozíkoch a osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu. Veľmi dobré riešenie je, ak sú v mestských a na turisticky atraktívnych lokalitách a turistických trasách umiestnené aj rozličné orientačné mapy alebo orientačné štítky. Mali by však byť umiestnené tak, aby boli pre všetkých, teda aj pre

Kštyrom turistickým trasám, označeným známym symbolom telesne postihnutých, pribudli vo Vysokých Tatrách v roku 2008 vhodne upravené a označené chodníky smerujúce na Popradské pleso, v Bobroveckej a Tichej doline, v Západných Tatrách a na Lesnej ceste na Zverovku vedúcej k Tatliakovej chate. Doplnili tak už existujúce trasy na Hrebienok, v Bielo-vodskej doline, v Tatranskej Javorine a v Prielome Dunajca. V súčasnosti sú na území Vysokých Tatier upravené vyše tri desiatky km trás, vhodných pre pohyb osôb na invalidných vozíkoch a rodičov s deťmi v detských kočíkoch. Ďalšie takéto trasy vhodné aj pre pohyb telesne a zdravotne postihnutých, postupne pribúdajú. Po niektorých sa môžu prejsť aj sami, ale na mnohé sa odporúča pomoc sprievodcu. Jeden z bezbariérových turistických chodníkov vedie Bobroveckou a Tichou dolinou v Západných Tatrách. Vyskúšal si ju aj mladý muž na invalidnom vozíku, Marián Kvak, z Trdošína, ktorého dostalo na vozík vážne zranenie počas vojenskej služby, ktoré utrpel pri skoku do vody.

Snímka: archív

zrakovo postihnutých dobre vnímateľné. V mestských parkoch sa tiež možno stretnúť s označeniami vnímateľnými aj pre zrakovo postihnutých. To možno uplatniť aj pri kvetinových záhonoch botanických záhrad a podobne.

Mestský mobiliár

Veľmi dôležité je aj riešenie mestského mobiliáru – t.j. stĺpov verejného osvetlenia, smetných košov, pošto-

Vhodne umiestnené telefónne automaty, prístupné pre všetkých.

vých schránok, bankomatov, lavičiek, telefónnych automatov. Všetky tieto prvky treba navrhovať tak, aby boli prístupné pre všetkých ľudí. Dôležité je aj ich umiestnenie v rámci chodníka tak, aby nezužovali šírku chodníkov.

Bezbariérovosť dopravy

Mestská hromadná doprava je bezbariérová vtedy, ak je prístupná bez problémov osobám s obmedzením pohybu a orientácie, ale aj mamičkám s deťmi v kočíkoch. V zahraničí sa možno stretnúť v hromadnej doprave s nízkopodlažnými dopravnými prostriedkami, kde sú vyvýšené nástupištia. Napríklad, kde električka zastane na tej istej úrovni ako je nástupná plocha. Toto je podmienkou bezbariérovej dopravy, čiže, aby dopravné prostriedky boli nízkopodlažné a aby bolo zjednodušené nastupovanie do dopravných prostriedkov aj pre osoby s telesným, aj zmyslovým postihnu-

Bezbariérový prístup na zastávke električky v Bratislave, označený osobitnými pruhmi, aj s vyvýšenou nástupnou plochou.

tím (umiestnením varovných pásov, signálnych pásov, ktoré slúžia zrakovo postihnutej osobe, aby zistila, kde sú predné dvere vozidla) a aj osoby s postihnutím mohli do vozidla hromadnej dopravy mohli nastúpiť bezpečne a bez cudzej pomoci.

-Bezbariérovosť je naozaj veľmi dôležitá pre všetkých ľudí. Napríklad, ja sama denne cestujem vlakom. Mám aj malé dieťa a veľký problém nastúpiť s ním do vlaku. Ak niekto povie, že máme bezbariérovú železniciu, pretože tam môžu pristaviť zdvíhaciu plošinu a tak uľahčiť ľuďom nastupovanie do vlaku, nie je to celkom tak, lebo tri dni pred cestou, pred odchodom vlaku sa treba železnici nahlasovať, že cestujem s vozíčkom a to, myslím si, nie je ústretové bezbariérové riešenie. Bezbariérové riešenie je také, ktoré umožňuje všetkým ľuďom prístup bez akejkoľvek pomoci, pripomenula Ing. arch Z. Čerešňová, PhD. Podobne o bezbariérovosti na mnohých železničných staniaciach nemôže byť ani reči.

Priechody pre chodcov

Ako podľa Vyhlášky MŽP SR č. 532 z roku 2002 majú byť riešené priechody pre chodcov? Majú byť architektonicky riešené tak, aby vyhovovali aj osobám s telesným, ale aj so zmyslovým postihnutím. Takýto prie-

chod musí umožňovať plynulý a bezpečný prístup z pešej plochy na vozovky a byť riešený bezbariérovou pomocou znížených obrubníkov a nájazdových rämp s vyhovujúcim sklonom v pomere 1:8. Minimálna šírka priechodu musí byť 1,5 metra. Musí mať aj ucelený systém orientačných a bezpečnostných prvkov – vodiacich línií, varovných pásov a signálnych pásov a svetelno-zvukového signalizačného zariadenia. Ovládač tohto signalizačného zariadenia musí byť v dosahu osoby sediacej na invalidnom vozíku, čiže vo výške od 0,9 do 1,2 metra. Mimoúrovňové priechody – nadchody a podchody musia byť, okrem schodiska vybavené aj výťahmi, lebo je to riešenie pre všetkých. Dobré je, ak je možné dopraviť sa aj zdvíhacou plošinou, ale to nie je riešenie pre všetkých.

Priechod pre chodcov s bezbariérovým prístupom na vozovku. Označený signálnym a vodiacim pruhom, aj tlačidlami s ovládačom v prijateľnej výške.

Nie je rampa ako rampa

Pri nadchodoch sa často stretávame s rampami, ktoré sa neodporúčajú vzhľadom na ich pravdepodobnú nepoužiteľnosť v zime a pre príliš veľké fyzické nároky nielen na postihnutých na vozíku, ale aj pre zdravých ľudí, ak musia ísť po veľmi dlhej rampe (aká je, napríklad, aj pri Hypermarkete TESCO na bratislavských Zlatých pieskoch).

Pri riešení výškových problémov sa často stretávame

Vhodne riešená rampa pre ľudí pohybujúcich sa na invalidnom vozíku.

s rampami. Rampa je, samozrejme, dobré riešenie, ak ide o malú výšku, ktorú treba prekonať. Na 1 meter prekonávanej výšky potrebujeme 12 metrov dlhú rampu. To je neuveriteľne veľký priestor. Po dvanástich metroch rampy má byť odpočívadlo. Niekedy je problém, kde takú rampu umiestniť a ako ju riešiť, aby sme ju vôbec mohli postaviť pred budovou na vhodnom mieste. Niekedy je naozaj lepším riešením použitie hydraulického zdvižnej plošiny, ktorá slúži podobne ako výťah, potrebuje menej miesta a preprava ňou je rýchlejšia ako po rampe. Napokon, nie je náročná na fyzickú kondíciu človeka a je často užitočnejšia, ale vo vonkajšom prostredí, v komplikovanom teréne viac vyhovuje rampa. Rampa má byť priama, nemá byť zatáčaná. Často dochádza k nevhodným sklonom rämp, a to priečne aj pozdĺžne. Potom je naozaj ťažké pohybovať sa po takej rampe. Aj priestor rämp treba navrhovať tak, aby vyhovoval všetkým ľuďom. Vo vyhláške je zakotvené presne, aké podmienky treba splniť pri navrhovaní rämp. Pre osoby na invalidnom vozíku môžu byť a na mnohých miestach aj sú sprístupnené aj plochy na nábrežiach tak, aby mohli aj ľudia s obmedzením pohybu bez problémov nastúpiť na loď alebo sa prechádzať pri rieke na rôznych úrovniach nábrežia, aby sa mohli dostať celkom blízko k rieke.

Zatáčanie prístupovej rampy môže spôsobiť ľuďom pohybujúcim sa na vozíku problémy, najmä v zime.

Nevhodne riešená, krátka a strmá prístupová rampa pre ľudí pohybujúcich sa na invalidnom vozíku.

V rakúskom meste Graz sme sa stretli s malým zariadením na rieke, kde bola reštaurácia, aj malý amfiteáter, kde sa konali spoločenské podujatia, koncerty a podobne. Celé toto zariadenie bolo sprístupnené výťahom a popri výťahu sa tiahla rampa. To je dobrý príklad, že aj takéto zariadenia môžu byť bezbariérové.

Parky a detské ihriská bez bariér

-Aj parky a detské ihriská musia byť riešené bezbariérové, pretože nielen dospelí a starší ľudia, ale aj niektoré deti sa pohybujú na vozíku. Aj takéto deti sa chcú hrať so svojimi rovesníkmi. Je dôležité si uvedomiť, že parky majú slúžiť všetkým generáciám ľudí. Napríklad, vo Viedni som navštívila park, ktorý je riešený ako generačný. Tento park poskytuje rozličné akti-

Na detských ihriskách často vidieť aj takéto kolotoče na ktorých môžu spolu sedieť zdravé aj postihnuté deti.

vity ľuďom rôzneho veku. V tomto parku sú umiestnené rôzne prvky vhodné nielen pre deti, ktoré sa vďaka nim môžu pohrať, ale slúžia aj na posilňujúce a rehabilitačné cvičenia pre seniorov. Zaujímavé je to najmä preto, že seniori spolu so svojimi vnúčatami môžu tak v takomto parku zmysluplne, aktívne využívať svoj voľný čas. Je to veľmi dobrý spôsob inklúzie ľudí s rôznymi mentálnymi schopnosťami, vhodný pre všetky vekové skupiny obyvateľstva. Takéto miesto je vhodné na naplnenie rôznych potrieb a rozličných aktivít. Sympatické je, že deti s obmedzením pohybu odkázané na vozík sa v takomto parku môžu hrať so svojimi zdravými rovesníkmi.

Je to veľmi dobré riešenie aj preto, že malé deti sú veľmi vnímavé a keď si zvyknú na skutočnosť, že prostredie je plné ľudí, ktorí nie sú rovnakí, ale majú aj rozličné problémy, vznikne vzájomná empatia. Je to priestor, kde nie je miesta a času na vznik predsudkov voči rovesníkom, ktorí sú telesne alebo zmyslovo postihnutí a deti tak ľahšie pochopia už v útlom veku, že aj postihnutých ľudí treba akceptovať. Je tu veľa možností univerzálneho riešenia, napríklad, skupinové hojdačky, kde je dosť miesta aj pre deti na vozíku alebo interaktívne hracie panely, kde deti nemusia vykonávať fyzicky

Verejné priestranstvo vhodné rovnako pre zdravých ako aj pre postihnutých.

náročné aktivity a predsa sa dobre spolu so svojimi rovesníkmi pohrajú na detskom ihrisku. Dnes už na ihriskách bývajú umiestnené rozličné detské zostavy, ktoré môžu byť všetkým deťom sprístupnené pomocou rampy alebo prekladacieho systému. Aj detské pieskovisko sa dá riešiť bezbariérové, ak je, napríklad, umiestnené akoby na stole tak, aby bolo prístupné aj deťom na vozíku. Existujú viaceré možnosti ako jednoducho detské ihriská navrhnúť a riešiť bezbariérové.

Aj informačné tabule a pútače v mestách a parkoch i na ihriskách musia byť bezbariérové prístupné. Vtedy hovoríme o multisenzorickom vnímaní. Tak napríklad, v hlavnom meste Slovinska, v Ljublane, ale aj v SR, sa možno stretnúť s reliéfnymi plánmi a mapami, pomocou ktorých možno získavať informácie hmatom. Pre ľudí, ktorí nemôžu vnímať prostredie zrakom, je to veľmi dobré riešenie. Vhodné je aj to, ak sa v historických centrách miest na vhodnom verejne prístupnom mieste umiestni trojrozmerný model, aby aj zrakovo postihnutí a nevidiaci získali predstavu o tom, ako historické budovy vyzerajú.

Navrhovanie na mieru

-Samozrejme, v určitých prípadoch musíme navrhovať aj na mieru. Myslí sa tým na mieru konkrétneho užívateľa. Ak navrhujeme pre verejné priestranstvá, navrhujeme pre anonymných užívateľov, nevieme, kto presne bude to dané prostredie využívať, preto tam musíme zvoliť také navrhovanie, ktoré akceptuje čo najviac užívateľov. Ale, ak navrhujeme byť, v ktorom sa bude pohybovať konkrétny užívateľ, tam treba zvoliť navrhovanie na mieru, ak vieme presne, aké má budúci užívateľ potreby.

(Ale to je už ďalšia kapitola bezbariérového navrhovania).

**Zdroj: Ing. Arch. Zuzana Čerešňová
z prednášky na workshope v Bratislave v r. 2010
Snímky:(mš)**

Rozhovor – s Ing. Monikou Vrábľovou, predsedníčkou SZTP

Monitorovanie a podnety na odstránenie bariér chýbajú

Na mnohé bariéry ľudia denne šomrú. Roky plynú, ale staré bariéry pretrvávajú. Ako môže SZTP pomôcť, aby sa predsa len raz odstránili a nevznikali nové?

Ing. Monika Vrábľová, predsedníčka Slovenského zväzu telesne postihnutých.

-Ak dostaneme do rúk písomné podnety od konkrétnych ľudí, ktorí nám napísali o konkrétnych bariérach, ktoré im denne komplikujú život a aj o tom ako sa zasaďovali za ich odstránenie a prečo nepochodili, potom tieto podnety môžeme využiť ako argumenty a s nimi pripomienkovať aj vyhlášky a zákony. Kým však budeme len všeobecne hovoriť o bariérovosti, ale nebudeme mať konkrétne argumenty proti nim v rukách, aby sme mali proti nim ako oponovať, aj proti zlým stavebným rozhodnutiam, nebude to viesť k ničomu.

S bariérovosťou sa stretávame nielen pri a v budovách, na rôznych stavbách, ale aj v mestskej hromadnej doprave. Prišiel k vám, už niekedy, podnet na nutné odstránenie bariér alebo oznámenie, napríklad, že „na uli-

ci tej a tej“ je nevhodne umiestnená zástavka električky, ktorá je ťažko prístupná telesne a zdravotne postihnutým, matkám s deťmi v kočíkoch či seniorom?

-Nie, taký podnet sme nedostali a ani sme so žiadnym dopravným podnikom preto o bariérovosti v doprave nerokovali. Kým nedá niekto konkrétny podnet, nemáme nič v rukách, s čím by sme sa mohli ísť sťažovať. Niekedy by možno stačilo málo a došlo by k náprave, ale sťažnosť musí byť na papieri. Treba však robiť aj monitoring, kde sú aké bariéry, kde sa odstraňujú a kde nie, pretože niekde aj dôjde k zlepšeniu, no niekde, nech sa deje čo sa deje, k odstráneniu bariér neprichádza a naopak, dochádza aj k zhoršeniu. Stáva sa aj, že pribudne nová stavba a s ňou aj nové bariéry. Preto potrebujeme mať aj kontinuálny prehľad, aby sme vedeli, aká je skutočnosť, aby sme sa mohli včas ozvať všade tam, kde naozaj treba a tak pomôcť, aby sme sa bariér postupne zbavovali.

Právnicki hovoria, že človek sa môže domáhať svojho práva, ak podá podnet na súd a tvrdia, že právo je vymožiteľné. Poznáte konkrétny prípad, že telesne postihnutý sa súdnou cestou domáhal odstránenia bariéry, ktorá mu denne komplikovala prístup do domu a z domu alebo ho obmedzovala v prístupe na pracovisko?

-Telesne postihnutí majú malé invalidné dôchodky, a preto sa radšej nechcú ani súdiť a ani si kvôli súdu nebudú brať pôžičku. Tam je tiež určitá bariéra.

Boli ste už niekedy svedkom prípadu, že sa niekto kvôli odstráneniu bariéry odvolával aj na vyššie inštanície?

-Nie. Práve preto je veľmi dôležité nám zakaždým, keď treba, napísať, upozorniť nás včas aj na prípady, keď niekde vzniká bariéra, ak sa ide, napríklad, skolaudovať bariérovú stavbu, aby sme vytváraniu nových bariér mohli zamedziť.

Zhovárala sa: mš
Snímka: autorka

Fotografická súťaž Bariéry

Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR organizuje od júna do októbra 2010 tretí ročník on-line internetovej súťaže fotografií. Rovnako ako po minulé roky sa zameriava na zobrazovanie bariér a prekážok, ktoré komplikujú bezproblémový pohyb občanov so zdravotným postihnutím v našom okolí. Súťaž prebieha na webovej stránke www.nrozp-bariery.sk a je realizovaná vďaka finančnej podpore Ministerstva kultúry SR, v rámci programu 7.1, Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Fotografická súťaž sa aj tento rok nesie v duchu hesla: **Bariéry očami ľudí so zdravotným postihnutím.** Jej prvotným cieľom je zobrazovať prekážky v našom okolí, ktoré si bežný občan často ani nevšimne, ale ktoré predstavujú vážne obmedzenie pre občanov so zdravotným postihnutím. Veľmi pozitívnou správou je skutočnosť, že projekt za posledné roky prekročil hranice pôvodného zámeru zobrazenia fyzických bariér.

Do súťaže sa zapojili aj autori s fotografiami zobrazujúcimi prekážky súvisiace s postihnutím, ktoré možno nie sú navonok viditeľné. Vyjadrujú tak bariéry ľudí s mentálnym, duševným, sluchovým, zrakovým postihnutím, prípadne chronickým ochorením. Zaujímavé boli najmä fotografie zobrazujúce komunikačné prekážky ľudí so sluchovým a mentálnym postihnutím. Sme veľmi radi, že súťaž nie je iba miestom vyjadrovania sťažností a nedostatkov, ale vytvára miesto pre príklady z praxe, ako to môže fungovať. Zámer projektu, ako aj pravidlá súťaže ostávajú pre tento rok nezmenené. Súťažné fotografie s krátkym komentárom v rozsahu 250 znakov môžu prispievatelia zasielať prostredníctvom on-line formulá-

ra na adresu foto@nrozp-bariery.sk. Súťaž prebieha na internetovej stránke www.nrozp-bariery.sk od 22. júna 2010 do 31. októbra 2010. Do súťaže sa môže prihlásiť ktokoľvek, kto chce poukázať na bariéry ľudí so zdravotným postihnutím nachádzajúce sa v jeho okolí. Fotografie budú ocenené a verejne vystavené v novembri počas Mesiaca fotografie. Najlepšie fotografie budú vydané v brožúrke a distribuované hlavne pre tých, ktorí sú najviac kompetentní pri odstraňovaní bariér.

Anna Reháková,
riaditeľka NROZP v SR
Mgr. Michaela Hirčková,
projektová manažérka NROZP v SR

O bariérach a možnostiach ich odstraňovania

Postrehy z diskusie

Otázka účastníčky workshopu SZTP v Bratislave: Nedávno sme navštívili Bratislavský Hrad a išlo sa nám tam veľmi ťažko. Pre „vozičkárov“ by bolo preto veľmi dobré, keby prístupová cesta na Bratislavský Hrad bola zabezpečená osobitným pruhom. Dalo by sa to urobiť ako riešenie pre všetkých?

Odpoveď - Ing. Arch. Zuzana Čerešňová, PhD: Bratislavský Hrad je prístupný z dvoch strán. Horná časť by mala byť po rekonštrukcii prístupná. Je tu však veľký problém, pretože, podľa pamiatkárov, na rekonštrukciu je potrebné používať tradičný materiál a postupovať podľa tradičného usporiadania, preto tam pri rekonštrukcii použili na dlažbu tzv. „mačacie hlavy“. Možno by ale bolo dobré dať podnet, aby sa na prístupovej ceste na Bratislavský Hrad osobitný pás pre „vozičkárov“ a detské kočíky predsa vytvoril.

Otázka č.2, Ing. Monika Vráblová: Keď vstupujem do budovy otáčavými dverami s barlami, mám problém stihnúť urobiť potrebné kroky včas. Pritom, ako som sa presvedčila, v zahraničí býva vedľa otáčavých dverí ešte jeden vchod, určený pre „vozičkárov“ a ľudí s obmedzením pohybu a orientácie. Aký je váš názor na tento problém?

Odpoveď - Ing. Arch. Zuzana Čerešňová, PhD.: Na Slovensku je to naozaj stále problém. Ľudia často nechápu, že aj otáčavé dvere či turniket môže byť bariérou. Našich študentov však učíme, že vstupné dvere majú byť prístupné všetkým a je to zakotvené aj v príslušnej vyhláške. Turniket má plniť funkciu „zádveria“ a otáčavé dvere zabezpečujú, aby do budovy, keď je napríklad zima, nevnikal studený vzduch.

Otázka č. 3. účastníčka workshopu SZTP v Bratislave : Vo veľkých predajniach potravín napríklad, aj v Poprade, ale aj v mnohých iných väčších samoobsluhách sú turnikety, aj kovové zábradlia popri pokladniach. Vozičkári tadiaľ vôbec nemôžu prejsť a teda, nie div, že sa mnohí cítia byť aj diskriminovaní. Akým spôsobom sa brániť ako dať podnet na odstránenie takejto bariéry?

Odpoveď - Ing. Monika Vráblová, SZTP: Na Slovensku pôsobí päť

regionálnych úradov stavebnej inšpekcie. Tam treba napísať sťažnosť. Konkrétny človek, koho sa diskriminácia konkrétne týka, musí napísať sťažnosť a podať podnet, ale nielen na úrad stavebnej inšpekcie, ktorý je najbližšie k jeho bydlisku, ale napísať aj na Slovenský zväz telesne postihnutých (SZTP).

K nám však, žiaľ, neprichádzajú takmer žiadne takéto a podobné podnety na odstránenie bariér ani proti diskrimináciám pre bariéro-

Ing. Monika Vráblová odpovedá na otázky diskutujúcich.

vosť prostredia či neprístupnosť. Ak však prípady bariérovosti riešime len tam, kde bývame a nedávame svoj podnet aj ďalej, napríklad, na SZTP, je to chyba. Je potrebné, aby sa o tých konkrétnych prípadoch neprístupnosti objektov, ktorá obmedzuje telesne postihnutých v pohybe, dozvedeli aj ďalší ľudia s podobnými problémami a poučili sa z nich, aby, keď raz budú musieť riešiť podobný prípad bariérovosti či aj diskriminácie, nemuseli začínať, ako sa hovorí „od piky“.

Otázka č.4- Martin Dait: Aké sankcie sa dávajú, ak podáme sťažnosť na bariérové alebo diskriminujúce riešenie stavby, ktoré obmedzuje v pohybe telesne či zmyslovo postihnutých a ak staveb-

ník nereaguje ani na nariadenie stavebnej inšpekcie, že má odstrániť predmetné nedostatky?

Odpoveď 1 - Ing. arch. Zuzana Čerešňová : Ak podáte sťažnosť na stavebnú inšpekciu, tá nariadi stavebníkovi, že nedostatky zo stavby musí odstrániť.

Odpoveď 2 - diskutujúcej odborníčky, účastníčky workshopu: V takom prípade treba podať sťažnosť nielen na základe Vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR číslo 532 z roku 2002, ale každý, kto sa cíti postupom stavebníka diskriminovaný, by sa mohol súdiť, lebo právo je aj v tomto prípade vymožiteľné.

Ing. arch. Zuzana Čerešňová, Phd. ochotne odpovedala na všetky otázky účastníkov workshopu.

Odpoveď 3 – Ing. Monika Vráblová, SZTP – V roku 2004 uskutočnil Slovenský zväz telesne postihnutých monitoring s názvom „Bezbariérové prostredie“ a realizovali sme ho ako dobrovoľníci. Zisťovali sme bariérovosť prostredia. Výsledky tohto monitoringu vyšli katastrofálne – bariérovosť sa potvrdila v reštauračných budovách, verejných budovách, ubytovacích zariadeniach, športových zariade-

niach, kultúrnych zariadeniach, školských zariadeniach. Odvtedy sa mnoho vecí zmenilo, ale staré bariéry sa ťažko dajú odstrániť. Napríklad, ja bývam v 4. bratislavskom okrese, ale do žiadneho strediska okresného významu sa nemôžem pre bariéry bez problémov dostať. Človeka na invalidnom vozíku, ktorý sa potrebuje dostať do niektorej z verejných budov, musí mať pri sebe niekoho, kto je ochotný pomáhať mu pri vstupe do budovy, aj pri výstupe po schodoch, ale keď nemá nikoho, kto by mu pomohol, neviem si predstaviť, ako sa do tej-ktorej verejnej budovy dostane, keď v mnohých z týchto budov chýba dokonca aj zábradlie.

Otázka: Bohuslav Uhričko, dôchodca, Dunajská Streda, účastník workshopu: V našom meste máme novostabu športovej haly, ale „vozičkár“ sa do nej nemôže dostať. Keď sa stavba projektovala, uskutočnili sa rokovania s viacerými zainteresovanými odborníkmi, ale napriek tomu, bariéry zostali. Je ešte stále, aj po uvedení stavby do prevádzky, aktuálne osloviť v takomto prípade stavebnú inšpekciu, aby prípad preverila? Je nádej na bezbariérové doriešenie tejto novej stavby?

Odpoveď: Ing. Arch. Zuzana Čerešňová, PhD.: Prístup pre verejnosť do každej verejnej budovy musí byť pre každého umožnený, aj osobám na invalidnom vozíku. Preto môžete stavebnej inšpekcii poslať písomnú žiadosť a do 30 dní musí prísť odpoveď. V tomto prípade je možné dosiahnuť nápravu.

Otázka: Martin Dait, účastník workshopu v Bratislave: Prečo sa vydávajú kolaudačné rozhodnutia na stavby, ak nebola dodržaná Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR číslo 532 z roku 2002 a stavba má nedostatky, ktoré sa týkajú (ne)prístupnosti a bariérovosti?

Odpoveď 1: Ing. Arch. Zuzana Čerešňová, PhD.: Aj v takom prípade treba podať sťažnosť na stavebnú inšpekciu. V zahraničí je súčasťou projektu stavby aj projektové riešenie jej bezbariérovosti. Najskôr by bolo treba žiadať, aby sa zistilo, či bola vypracovaná aj správa o bezbariérovom riešení stavby. Ak nie, myslím si, že by mala byť za to stanovená sankcia.

Text a snímky pripravila: (mš)

Legislatívne aspekty univerzálneho navrhovania

Agenda univerzálneho navrhovania sa týka aj zdravých ľudí, nielen zdravotne postihnutých. Otázkou je, na základe akých právnych dokumentov sa máme v nej orientovať? Predovšetkým je to medzinárodný Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý podpísal prezident SR v septembri roku 2007. Ratifikáciou tohto Dohovoru dostávame do rúk záväzný medzinárodný dokument, ktorý má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Ľuďom so zdravotným postihnutím prinesie viac možností brániť sa, než mali doteraz. Stane sa veľmi silným nástrojom v rukách zdravotne postihnutých na presadenie ich práv.

Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím umožňuje užívanie práv a slobôd bez diskriminácie. Tento dohovor tiež uznáva, že zdravotné postihnutie je pojem, ktorý sa vyvíja. Dohovor tiež vychádza z toho, že diskriminácia je porušením ľudskej dôstojnosti a spomína aj skutočnosť, že osoby so zdravotným postihnutím by mali mať možnosť podieľať sa aktívne na rozhodovaní, politikách a zapájať sa aj sťažnosťami, pripomienkovaním a reagovať aktívne na výzvy týkajúce sa dodržiavania ľudských práv.

V prípadoch (ne)prístupnosti sa môžu osoby so zdravotným postihnutím odvolávať na článok 9 dohovo-

ru, ktorý im umožňuje žiť nezávislým spôsobom života s tým, že musia mať prístup k doprave a službám poskytovaných celej verejnosti, a to v mestách, aj v obciach a vzťahuje sa aj na školy a zdravotnícke zariadenia. Ide tu o celkovú prístupnosť.

Podľa odseku 2, článku 9 uvedeného dohovoru majú štáty, ktoré dohovor prijali a ratifikovali, vytvárať aj opatrenia na zabezpečenie prístupnosti služieb a verejných zariadení aj osobám so zdravotným postihnutím. Ide tu o celú veľkú škálu povinností, ktoré bude musieť štát spĺňať. Štáty budú musieť dávať správy o tom, ako sa Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím dodržiava. Ide tu o jeho politickú záväznosť. Preto sa odporúča využívať tento nástroj v budúcnosti aj v súdnych konaniach.

Dohovor má slúžiť aj na to, aby štáty k nemu vytvárali aj právnu úpravu. Jedným zo základných východísk je zákaz diskriminácie a rovnaké zaobchádzanie. Prax však prináša situácie, keď nie je možné s každým zaobchádzať úplne rovnako (týka sa to napríklad, osôb vo výkone trestu). Existuje aj druhý prípad, keď si rovnaké zaobchádzanie vyžaduje primerané úpravy. Podľa dohovoru musia byť opatrenia, aj osobitné úpravy. Ústava SR obsahuje ústavné splnomocnenie prijímať opatrenia na dosiahnutie formálnej a primeranej rovnosti.

Keď dôjde k diskriminácii, treba podať podnet na preskúmanie dodržiavania Ústavy SR, Článku 12, odseku 1 a 2, ktorý garantuje základné práva slobody všetkým občanom. Okrem toho treba pamätať aj na to, že Európska komisia nariadila prijať štátom EÚ aj zákon, ktorý zakazuje diskrimináciu v každodennom živote. Je to **antidiskriminačný zákon**.

Antidiskriminačný zákon zaručuje rovnaké zaobchádzanie bez ohľadu na pohlavie, rasu, politické a náboženské presvedčenie, zdravotné postihnutie, národnosť a bez ohľadu na majetkové pomery. Predmetom úpravy tohto zákona je aj právny prostriedok ochrany pri porušovaní zásad rovnakého zaobchádzania (v §9 a § 11). Vzťahuje sa na štyri hlavné oblasti: **sociálne zabezpečenie, zdravotná starostlivosť, oblasť tovarov a služieb vrátane bývania a oblasť pracovno-právnych vzťahov**.

V stavebnom konaní však nemožno priamo aplikovať antidiskriminačný zákon, ale niektoré predpisy odkazujú na povinnosť dodržiavania tohto zákona. Napríklad,

JUDr. Jana Trojanová, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva.

v otázke odstraňovania bariér je tu povinnosť vzťahujúca sa na pracovno-právne vzťahy (podľa §7) – vykonať primerané úpravy v práci v prospech zdravotne postihnutého zamestnanca! Ďalej podľa §7 je zamestnávateľ povinný prijať opatrenia proti diskriminácii v práci a tento paragraf sa môže využiť aj v iných oblastiach, a to v zdravotnej starostlivosti. Okrem toho, §2 odsek 3 tohto zákona zaväzuje zamestnávateľa vykonať potrebné úpravy, aby zdravotne postihnutý nebol diskriminovaný v prístupe k tovarom a službám.

Podľa §9 a §11, ktoré obsahujú prostriedky právnej ochrany, ak sa osoba cíti diskriminovaná, má právo podať podnet na súd. Nemusí pritom celé dôkazné bremeno niesť sama. Stredisko Verejného ochrancu práv v tomto procese môže, v prípade diskriminovania, občanovi pomáhať bezplatne a tu zákon umožňuje aj riešenie pomocou mediácie.

Zdroj: JUDr. Jana Trojanová
(z prednášky na workshope v Bratislave r.2010)
Snímka: mš

Ako sa chrániť pred diskrimináciou

Ak sa cítite diskriminovaný (-á), ak s vami zaobchádzajú ináč ako s druhými ľuďmi, ak vás niekto obťažuje, ak vás neoprávnene postihujú či už v zamestnaní, v škole, na úrade alebo v obchode, v službách či u lekára, je čas oboznámiť sa s antidiskriminačným zákonom. Je to: Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou.

Antidiskriminačný zákon prijala Národná rada SR a nado-

budol účinnosť 1. júla 2004. Upravuje uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania a ustanovuje prostriedky právnej ochrany, ak dôjde k porušeniu tejto zásady.

Tento zákon rozlišuje **čo je to priama diskriminácia** – je to konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.

A čo je nepriama diskriminácia? Je to navonok **neutrálny predpis**, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré **znevýhodňujú osobu** v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia **nie je**, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú **objektívne odôvodnené** sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu. Paragraf 2 v odseku 3 Antidiskriminačného zákona sa vzťahuje na všetky oblasti, t.j. aj oblasť pracovnoprávných vzťahov, vzdelávania, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti a poskytovania tovarov a služieb vrátane bývania, kým § 7 tohto zákona sa vzťahuje iba na diskrimináciu v oblasti pracovnoprávných vzťahov.

Čo je podľa zákona obťažovanie? Ide o také zaobchádzanie s osobou, ktoré táto osoba považuje za neprijemné, nevhodné alebo urážlivé a ktorého úmyslom je zníženie ľudskej dôstojnosti alebo vytvorenie nepriateľského, ponižujúceho alebo zastrahujúceho prostredia.

Zakazuje zákon aj pokyn a nabádanie na diskrimináciu? Áno, pod pokynom na diskrimináciu sa rozumie zneužitie podriadeného na diskrimináciu inej osoby. Nabádaním na diskrimináciu je presvedčenie, utvrdzovanie alebo podnecovanie jednej osoby na diskrimináciu druhej osoby.

Kedy je osoba neoprávnene postihnutá? Vtedy, ak konanie, prípadne nekonanie, je pre dotknutú osobu nepriaznivé a priamo súvisí s domáhaním sa ochrany pred diskrimináciou, a to aj inej osoby, prípadne s podaním svedeckej výpovede, vysvetlenia vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania.

Umožňuje zákon aj rozdielne zaobchádzanie? Áno, pretože diskrimináciou nie je také zaobchádzanie, ktoré je objektívne odôvodnené povahou činností vykonávaných v zamestnaní, napríklad, určenie minimálnej alebo maximálnej vekovej hranice ako podmienky prijatia do zamestnania, alebo stanovenie podmienky zdravotnej spôsobilosti. Diskrimináciou nie je ani rozdielne zaobchádzanie z dôvodu pohlavia, ak ide o ochranu tehotných žien alebo matiek.

Ak si diskriminovaný človek nemôže, alebo nedokáže sám vyriešiť problém diskriminácie, môže si uplatniť právo na právnu ochranu a obrátiť sa na súd, ak voči jeho osobe bola preukázateľne porušená zásada rovnakého zaobchádzania. Zastupovať ho môže advokát alebo aj **Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (SNSLP)**, ktoré poskytuje obetiam diskriminácie právnu pomoc a môže diskriminovanú osobu, v prípade porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, zastupovať aj pred súdom. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva je nezávislá právnická osoba, ktorá pôsobí v oblasti ochrany ľudských práv a slobôd, vrátane práv dieťaťa. **Je jediná inštitúcia v Slovenskej republike, ktorá posudzuje dodržiavanie zásad rovnakého zaobchádzania.** Má ústredie na **Kýčerského 5, 811 05 Bratislava**, kam možno adresovať písomnú žiadosť o radu, ktorú možno poslať však aj e-mailom na e-adresu: **info@snslp.sk**. SNSLP má sedem regionálnych kancelárií a to: **v Kysuckom Novom Meste, Dolnom Kubíne, Kežmarku, Humennom, Rimavskej Sobote, Zvolene a Nových Zámkoch**. Viac informácií nájdete na internete, na: **www.snslp.sk**

(re)

Každodenný problém (ne)prístupnosti

V legislatíve platí viacero zákonných ustanovení, na znenie ktorých sa možno odvolávať pri riešení problémov vyplývajúcich z diskriminácie postihnutých v dôsledku neprístupnosti. Predovšetkým sa možno odvolať na **Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím**, kde sa prístupnosť vníma širšie - nielen ako prístupnosť k fyzickému prostrediu, ale aj k **doprave, k informáciám a komunikácii, vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k širším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti.**

V prípadoch diskriminácie pri neúspešnom uplatňovaní niektorého zo základných práv a slobôd **zakotvených v Ústave SR**, sa možno odvolávať tiež na **Článok 12, odsek 2, Ústavy SR**.

Pri riešení problému (ne)prístupnosti stavby sa možno odvolať najmä na **Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku** v znení neskorších predpisov (stavebný zákon), ak ide o stavbu, ktorá je určená len na užívanie osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie alebo o stavbu, ktorá je prístupná širokej verejnosti, tak aby spĺňala aj osobitné požiadavky na užívanie osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie, najmä požiadavku bezbariérovosti.

Odvolávať sa možno aj na platnú **Vyhlášku č. 532/2002 Z.z.**, ktorú vydalo **Ministerstvo životného prostredia SR** a ktorá ustanovuje podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie.

S podnetmi týkajúcimi sa (ne)prístupnosti, nevykonávaní primeraných úprav alebo súvisiacimi s porušovaním práv a slobôd osôb, s diskrimináciou, sa v súčasnosti možno obrátiť najmä na: **stavebné inšpektoráty**, ktoré sídlia: **v Bratislave**, kde je **riaditeľstvo stavebnej inšpekcie**, ďalej **v Banskej Bystrici, Košiciach, Nitre, a Žiline**, **stavebné úrady** (v obciach a mestách a ich mestských častiach a **Krajské stavebné úrady, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, inšpektoráty práce, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Slovenskú obchodnú inšpekciu,**

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Kanceláriu verejného obhajcu práv, Centrum právnej pomoci, aj na Občianske združenia a neziskové organizácie pôsobiace v oblasti ochrany práv zdravotne postihnutých.

(re)

Adresy a kontakty

Slovenský zväz telesne postihnutých

Ing. Monika Vrábľová, predsedníčka SZTP
Republikové centrum
Ševčenkova 19,
851 01 Bratislava
Tel.: 02/63 81 44 78
E-mail: sztp@sztp.sk
Web: www.sztp.sk

Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania CEDA

Fakulta architektúry, Slovenská technická univerzita
Námestie slobody 17
812 45 Bratislava

Slovenská stavebná inšpekcia.

Riaditeľstvo inšpekcie
811 04 Bratislava, Lamačská cesta 8,
Tel: 02/5936 4433, 02/59364 257
02/59364 442
Fax: 02/59364 254, 02/59364 254
E-mail: ssi-ri@build.gov.sk
www.stavebnik.sk

Inšpektorát Banská Bystrica

Trieda SNP 75, 974 01 Banská Bystrica
Tel: 048/4142 632
E-mail: ssi-bb@mail.t-com.sk

Územná pôsobnosť Inšpektorátu Banská Bystrica - okres: Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Brezno, Detva, Krupina, Lučenec, Poltár, Revúca, Rimavská Sobota, Veľký Krtíš, Zvolen, Žarnovica, Žiar nad Hronom

Inšpektorát Bratislava

Lamačská cesta 8, 811 04 Bratislava
Tel: 02/5465 0467
E-mail: ssi-ba@ba.ssi.sk

Územná pôsobnosť Inšpektorátu Bratislava - okres: Bratislava I, Bratislava II, Bratislava III, Bratislava IV, Bratislava V, Dunajská Streda, Malacky, Myjava, Pezinok, Senec, Senica, Skalica

Inšpektorát Nitra

Mariánska dolina 7, 949 01 Nitra
Tel: 037/6503 943
E-mail: ssi-nr@stonline.sk

Územná pôsobnosť Inšpektorátu Nitra - okres: Bánovce nad Bebravou, Galanta, Hlohovec, Komárno, Levice, Nitra, Nové Zámky, Partizánske, Piešťany, Prievidza, Šala, Topoľčany, Trnava, Zlaté Moravce

Inšpektorát Žilina

Andreja Kmeťa 17, 010 01 Žilina
Tel: 041/5005 256
E-mail: ssi-za-ja@stonline.sk

Územná pôsobnosť Inšpektorátu Žilina - okres: Bytča, Čadca, Dolný Kubín, Ilava, Kysucké Nové Mesto, Liptovský Mikuláš, Martin, Námestovo, Nové Mesto nad Váhom, Považská Bystrica, Púchov, Ružomberok, Trenčín, Turčianske Teplice, Tvrdošín, Žilina

Inšpektorát Košice

Masaryková 10, 040 01 Košice
Telefón: 055/6320024
E-mail: ssi-ke@mail.t-com.sk

Územná pôsobnosť Inšpektorátu Košice - okres: Bardejov, Gelnica, Humenné, Kežmarok, Košice I, Košice II, Košice III, Košice IV, Košice-okolie, Levoča, Medzilaborce, Michalovce, Poprad, Prešov, Rožňava, Sabinov, Snina, Sobrance, Spišská Nová Ves, Stará Ľubovňa, Stropkov, Svidník, Trebišov, Vranov nad Topľou.

Pracoviská Slovenského národného strediska pre ľudské práva (SNSLP)

Ústredie SNSLP: Kýčerského 5, 811 05 Bratislava, tel.: 02/208 501 11, 02/208 501 24,
Fax: 02/208501 35, e-mail: info@snslp.sk, webová stránka: www.snslp.sk

Regionálna kancelária SNSLP v Dolnom Kubíne: Mgr. Mária Brišková, Radlinského 29, Dolný Kubín, tel.: 043/2865011, e-mail: briskova@snslp.sk
Pôsobí pre okresy: Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín, Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Turčianske Teplice a Martin.

Regionálna kancelária SNSLP v Humennom: JUDr. Andrea Kanoczová, Ul. 26. novembra č.1509/1, Humenné, tel:057/286 50 11, e-mail: kanoczova@snslp.sk

Pôsobí pre okresy: Humenné, Svidník, Stropkov, Medzilaborce, Snina, Vranov nad Topľou, Michalovce, Trebišov, Sobrance, Košice mesto, časť Košice – okolie.

Regionálna kancelária SNSLP v Kežmarku: Mgr. Róbert Pompa, Hviezdoslavova 2/1/193, tel.: 052/ 286 50 11, e-mail: pompa@snslp.sk

Pôsobí pre okresy: Kežmarok, Poprad, Stará Ľubovňa, Bardejov, Sabinov, Prešov, Levoča, Spišská Nová ves, Gelnica.

Regionálna kancelária SNSLP v Kysuckom Novom Meste: Mgr. Miroslava Matejčíková, Litovelská 871, tel.: 041/286 50 11, e-mail: matejickova@snslp.sk

Pôsobí pre okresy: Kysucké Nové Mesto, Čadca, Žilina, Bytča, Považská Bystrica, Púchov, Dubnica nad Váhom.

Regionálna kancelária SNSLP v Nových Zámkoch: Mgr. Margaréta Zozuláková,

ul. M. R. Štefánika 4, tel.: 035/286 50 11, e-mail: zozulakova@snslp.sk

Pôsobí pre okresy: Nové Zámky, Komárno, Šala, Nitra, Levice, Zlaté Moravce, Topoľčany, Galanta.

Regionálna kancelária SNSLP v Rimavskej Sobote: Mgr. Andrea Kosková, Ul. SNP 15,

Rimavská Sobota, tel.: 047/286 50 11, e-mail: koskova@snslp.sk

Pôsobí pre okresy: Rimavská Sobota, Revúca, Poltár, Lučenec, Veľký Krtíš, Rožňava, časť okresu Košice – okolie.

Regionálna kancelária SNSLP vo Zvolene: PhDr. Jozef Žilinek, PhD., Námestie SNP

č. 35/48, tel.: 045/286 50 11, e-mail: zilinek@snslp.sk

Pôsobí pre okresy: Zvolen, Banská Bystrica, Brezno, Žiar nad Hronom, Žarnovica, Banská Štiavnica, Krupina, Detva, Prievidza.

Podakovanie

Redakcia Humanity ďakuje Ing. Monike Vrábľovej, predsedníčke Slovenského zväzu telesne postihnutých, Ing. Arch. Zuzane Čerešňovej, PhD., z Fakulty architektúry v Bratislave, ako aj JUDr. Jane Trojanovej za

potrebné cenné informácie pre tvorbu prílohy, poskytnuté na workshope v rámci projektu SZTP 12. 2. 2010 v Bratislave.

Prílohu pripravila Margita Škrabáľková.

HUMANITA Plus – špecializovaná príloha pre zdravotne postihnutých a znevýhodnených ľudí. Vychádza ako súčasť časopisu dobrovoľníckeho sektora Slovenskej republiky HUMANITA. Vydáva Slovenská humanitná rada s podporou grantu MPSVaR SR. Registrácia pod č. MK SR 710/92, ISSN 1336-2208. Distribútor: Mediaprint-Kappa, Pressegrasso, a.s., Bratislava, expedícia Versus, a.s., Bratislava. Náklad 3 500 kusov. Objednávky prijíma redakcia. Nevyžiadané rukopisy a fotografie nevraciam. Uverejnené príspevky nehonorujeme. Šéfredaktorka PhDr. Margita Škrabáľková. Adresa redakcie: Párikova 18, 821 08 Bratislava 2, telefón: 02-5020 0520, fax: 02-5020 0522, e-mail: tlacove.shr@changenet.sk, web: www.shr.sk. Grafická úprava: PHOTODESIGN, s. r. o., Bratislava. SHR. Tlač: RAX, s. r. o., Bratislava. © SHR